

بزر بوون لە تیشکدا

حەممەد سەعید حەسەن - سویدی

بۆ ئەو ژنە یەکێکی نووسیبوووم: سالا ئێکە رەدووی وشەکان کەوتوو، ئەگەر کلیلی جەرە نووسی خۆم لە دەستی خۆمدا بووایە، رەدووی (خۆ) شت دەکەوتم.

بەدر یازایی تەمەنم ھەرچی تالام نوێبوو ھەموویم بێر دەچیتەووە ئەگەر کەرەتێ کۆتری پەنجەت لەسەر تەوێلم بنبیشتەووە.

ئەگەر چاوی تۆ نەبووایە لەمێژوو بوو منیش مردبووم، ناخر چاوی تۆ گیانمە، ئەگەر ئەوینت نەبووایە منیش نایاکیم کردبوو، ناخر ئەشەقت و بێژانمە.

ئەو تەنیا ئەوینی پاکژی تۆیە مانا دەدا بە ژیانم، بەھۆی خۆشەویستی تۆوە ھەست دەکەم منیش ئینسانم.

بریا پێش تۆ دلم ھانای بۆ کەسی نەبردبا، بریا یەکەم خۆشەویستیم لەناسینی تۆوە دەستی پێ کردبا.

کۆپلەیی لە نامە ی باران

سەلام نەورۆز

پێشکەش بە (نۆرەدین سەعید وویسی) بەشێنەیی سەفەرت کرد بەدوای خۆندا نامەیک و پرتەقالیکت جێبێلا تۆ رویشتیو ژووڕە تاقانەکی منت کرد بەدۆزەخی تەنیا ی ئەو ھاوڕیکەم ئێستە ژووڕە غەریبەکەم پەرە لەدەتکە ھەناری یادگاریو ھیشووە تریبێ شەعرەکانت پەرە لەدەتکە گیلایە بەسەر ھات و سەرگۆزشتە لەسەر گۆنای لادیواریکێ ژووڕەکەم ئەم قسەییە تۆ نووسراوە ھەر گیز نەکی ژن بێتێدا لەسەر گۆنای لادیوارەکی تریشتا وینە کچیکێ نیکا مەنگ ھەلواسراوە ئامیزێ پەرە لەسێوی خۆشەویستی ئەو ھاوڕیکەم تالیەرە بوویت

من و تۆ ھەمیشە پیکرا لەنیو پەلکە گیاکانی ئاسودەیی رادەکشاین جار جاریکیش نیکامان دەدایە گۆلدانی بەرپەنجەرەیی دلنەوایی تالیەرە بوویت بەیەک خەون و مەراقووە دەخزاینە نیو خەرەندی نیکەرائیی بەلام ئێستە تۆ لیەر نیت لەودیو پەلە ھەورە رەنگالیەکانی نیشتمان دییت و دەچیت دوور لەخۆرەتاوی زەردی رۆژانی قاقاو پیکەنین دوور لەسترانی بەھاری بزە ئەقین بۆیە منیش لەژووڕە ساردو سەرکەم چاوە لەچاوی کەفالیکی پەر لەرەنگ و پەرداخیکێ پەر لەشەرو شووشەیکێ پەر لەقۆدگا بەبێدەنگی ھەلکۆرماوم

تە عریب *

عەبدووللا پەشیو
لەناسمانەووە نەھاووم.
من میان نیم.
من میانسی سیتەر قورسی
کوردستان نیم.
بەر لە میژوو
کانیەک بووم، لیەرە دەربوووم.
بەر لە میژوو
ناکرێک بووم، لیەرە ھەلبوووم.
بارکەن برۆن!
کانیاوکان، جگە لە من.
کەسیکی دی تیر ئاواناکن.
دار گۆیزەکان، جگە لە من.
بۆ ھیچ کەسیک
سیتەری خۆیان ھەلناخەن!
بارکەن برۆن!
زەویی نیتە
دانی نیووی لی شین نابێ.
میتەرەکانمان
لە ژێر سەسی گارانەکانمان وەک
ناکرن.

تا دارتووشمان یاخی دەبن،
جۆلانەیکە بۆ منالانتان
راناکرن!
بارکەن برۆن!
میتووی درەختەکانمان کالە،
ئاومان سوێرە،
ھەنگوینمان بە دەمتان تالە!
بارکەن، برۆن!
بارکەن، برۆن!
* لە ١٦/٨/١٩٧٢، لەشاری گری پیرۆز، کەرکووی کوردان، لەباخجەیی یانەیی ماموستایان، شاعیر بۆ یەکەجار ئەم مۆتراویەیی خۆیندۆتەرە (ئەگەرچی پێشۆخت ناگادار کرابوو، کە نابێ شیعری و باخوینتەرە کەزانی بۆ پڕۆسەیی ناشتی بڕایەتی ھەبێ!!!).

رۆمانۆکی (ونگە)

یان بەشیک لە بیرەووریەکانی "عەبدووللا سەراج"

عومەری خاوەن، (کچیکێ چوارە سالان لەکاتی بۆمبارانەکاندا، لا دیواریکێ مالیان رووخا بوو بە بالیک، ھاواری دەکردە باوکی: وەرە، ھەتا زوو، دەستم بپەرە با لەگەڵت بێم... ١٩).

تووندوتیژی و لایەتکارانی مانی کورد بوو... "سەراج"، لەرێگای وینەیی "دایک و کوپیکێ سەر بەرگی گۆقاری سەر میژەکی بەردەمی ی، زەمینە خۆش دەکات بۆ خۆ داندن و دەمەزد کردنی بیرەووریەکانی... وەک ھێما بەک بۆ زنجیرە چیا "حەمرین"، وەک ھێما بەک بۆ زنجیرە چیا "حەمرین" کە سنووری نیوان کوردستان و بەشە عەرەب تیشینەکی عێراق دەست نیشان دەکات. رووی دەمی دەکاتە حەمرین و دەلیت: (تەمەنی مرۆف بۆ ئەو چاکە لەرێگای پرسیارووە خۆدی خۆی بۆ زینتووە، کە خۆی ناسی بەختەرە دەبی و ئاسوود... لەرێگای ئەم پرسیارووە، نووسەر خۆی دەدوێت و سەرە داوی گۆلۆ ئالۆزکاووەکی ژبانی دەکاتەووە پرسیار لەداوی پرسیار دەکات و ناگاتە ئەو وەلامە کە خۆی بەدواید وینە... ھەرۆک چۆن مرۆف، تانیستاکە نەگەشتووتە ئەو ھەقیقەتە خۆی نەناسیبوو، "سەراج" پێش بەھەمان شیو، دەچیتە ناو ناخی پرسیارەکان و لەھەقیقەت دەگەرێت، بەلام بەکۆتا ھاتنی "ونگە"ش، ئەو ھەر نایدا زینتووە. پیرەژێکی دل تەرە ھەست ناسک، سەرخی نووسەر رادەکشیت و زنجیرە بیرەووریەکانی دەپێرێت... لەگەڵ "ایلا ھەبێت" یەکتەر ناسدەکانی سەربوردی ژبان و رووداوەکان، بۆ یەکتەر بۆ سەراج لەرێگای ئەو پارچە نەخشە گێرفانی، کە لە ئەتەسێکی فینلانسی (٥٠) سال لەمەو بەر چا پیکراوی، کەردبوو. کوردستان، بە (ایلا) دەناسینی و دیکاتە خالی سەری چوونە ناو کارەسات و رووداوە دلەن زینەکانی خەلکی کوردستان.

ئێسماعیل تەنیا - ئەلمایا
"تاراوگە"ی... ھەر خۆشی پالەوانی سەرەکی ئەم بەرھەمیە... نووسەر، لە شەوێک لەشەو ساردو شەخەختە بەندەکانی ولاتی "فینلاندا"، لەسوچی گۆشەپەکی فەرامۆش کراوی قاووخانەیکدا، زەمینە خۆش دەکات بۆ نووسینی ھەوێ پیرەووریەکانی... لەکاتیگدا کە خەلکی ناو قاووخانەیک، بەدەم خوارنەووە دانس و ھەلپەڕین، خەمی رابردو و ماندوو بوونی کاری رۆژانەیان بەبا دەدا، ئەو سەرگەرمی تەماشای کردنی فلیمەکانی ئەنفال و ھەلەبجە و کۆرەو و نشووست و پارچە پارچەیی و تەسەریب و کساو لکردن و براکوژی و یەکتەر قبول نەکردن و خۆیتسی، بەتایبەتیش ژبانی

غەریزەیکێ ئینسانییە یەکیکە لە پێویستی تیبیە سەرکەببەکانی بەردەوامبوونی ژبان و مرۆقاہتی، بەلام لەکۆمەلگایەکی داخراوی وەک کۆمەلگای کوردەواریدا، نەک نامادەنین گفتوگۆی لەسەر بکەن و بەشیووی زانستی لیبی بدوین، بەلکو بەناوھینانیشی (بیلمانا) دەکەن پەرژین... ھەر ئەو ترسۆکی و خۆ لەقەرە ئەدانەش، بۆتە ھۆی لروستبوونی دەیان گری کۆیرە دەروونی کۆمەلایەتی لای تاکەکانی ئەو کۆمەلگا داخراوە... سەراج، ئەو دەندە راستگۆیانە باسی خۆشان و چێژی ئەو چرکەبە دەکات (لایلا) تەمەن (٦٠) سالی (کەپوان) ی (٦١) سالی لەسەر سەیسەمیکدا پێگەشتوون... لەگۆشەکانی ئەم (ونگە)یەدا، جینگای زۆر شتی جیاواز و سەرئێرێ راکیشی کردووتەو، کە دەکرێت ھەرۆستەیان لەسەر بکەن و لەھەندیکیاندا سوودی باشیان لێوەرگیرین و بۆ کوردستانی خۆمان کۆپی بکەین... ئەو گۆشەکانی کە نووسەر بەسەرکێردووتەو: * ریزگرتن و خۆ و نکرێن. * پاراستنی ژینگە... * ریزگرتن لێرە لێرە پەرمانی بەرامبەر دوورکەوتنەو لەتووندوتیژی. * ریزگرتن لەمیژوو و سەرورەییەکان. * وەسفکردنی ژبانی کەمپو ئاوارەکان و ھەلخلیسکانی بەشیک لەئاوارە کوردەکان بۆ ناو زەلکاوی بەنگیشان و خۆ و نکرێن. * لەیەکتارانی بەشیک کەم لەو ھیزە کوردانە کە لەدەرەو دەژین. * سێکس وەک باسکردن و خستەئێرێ ژبان لێرە (فینلاندا) و بەراورد کردنی لەگەڵ ئەوێ (کوردستان) دا، زۆر رووداو و کەسایەتی کوردیشی بەسەر کردووتەو، کە بوونەتە خالیکێ دیار لەسەر بیرەووریەکانی ژبانی، نمونەیی: - ئەنفالەکانی ناوچەیی گەرمیان و ژبانی سەختی گوندنشینەکان. - کارەساتی ھەلەبجە، تراژیدیای

سوود بەخش بە خەلک بلینەو، دەبی ھەندیک ھیدی تر بۆین. ئەووش لەبیر نەکەین، ئەگەر بمانەوی مرۆفیکێ رۆچوو لەزۆنگار رزگار بکەین، نابێ ئەنگوستی بچوکی دەستی بگری، چوونکە ھەموو لەشی پێ ناکیشری. ھەرۆھا نابێ ھەریکشی بگری، نازار بەھاوتوچۆی ھەناسەیی دەکات. باشە ئەگەر زەندی بگری باش نابێ "نووسەر کەسی یەکەم، ئەگەر لە نووسینک دا دووم کە خۆینەرە دیار نەبێ، ئیدی نووسین ھەمووی بێ کەلکە. ئەو زینەووریەکی بێ سنوور دەبی، ئەگەر داوا بکەین تەنیا بەو ھۆیە کە نووسەرین ھونەرماندین، یان خاوەنی ئەندیشەبەکین، خۆمان بەخاوەنی رۆانگە جھانبینی و ریبازی کردی و فەرھەنگی و رامیاری خەلک بزاین و رۆلی رزگار کەر بۆ خۆمان دانین. سکالای ئەو شەمان گۆیی ناسمان کەر بکات کە خۆینەر و دەوامی گۆردی رھوت و ھەرناگری. ئەووش خۆی گرتیکێ ولاتی ئێمە کە خەلک لەگەڵ رەنج و سەختی و دەردە کۆمەلایەتیەکان ھەموو رۆژی بەھەزاران ژوان دادەنێن، نووسینەکانمان بۆ ئەو ژوانە پێ شک نابین. بۆیە نووسەرێ گرتگرتین پێشی مرۆف نییە، بەلکو خۆیندەووە سەر بەژێک لەئەو بلند ترە. لەو سۆنگەو کە ھەر نووسەرێک بەشیوویەکی بەردەوام خۆینەریشە، دەبی چاک لەو رازە تیبگات ئەگەر کەمێک دان بەگەورەیی خۆ زینە بینی خۆی دانەگری بۆ خۆینەر ئەنووسی بەزویی خۆیشی نووسینەکانی خۆی ناخوینتەو. ئێمە تاجیھانی دەرونی

خۆمان ئەدۆزینەو بێگومان ناتوانین پێ بێینە ناو جیھانیکێ تر. دەبی ئێمە لەپێش ھەموو شتیگ ھولامیکێ روونمان بۆ نووسینەکانی خۆمان ھەبێ. ئێمە بەھۆی نووسینەکانمان چ شتیگ لەخۆینەر دەخوارین. جباری زۆر زوو داواوی گۆرینی جیھانی دەرووبەری فەرھەنگ و ژینگەو چی و چی لیبکەین. ئەگەر نووسینەکانی ھەموومان بەبای ناخسانکردنەو دووبارەو ناخست کردنەو خۆینەر و خۆیندەواری کورد لەگەڵ فەرھەنگ و کەلتوری رەسەنی خۆی وزە و سەرئێرێ راکیشی و ئاراستەگەری تیدا بێ ئەو خۆی ھونەرێکی زینە مەزنە بۆ ئەو گۆناغەش ھەنگاویکی سەستەییە. خۆیندەو ھەر لەبەرئەتەو بۆ گۆرینی جیھان نییە، بەلکو بۆ تیبگەشتن لەجیھان و ژبانە، تیبگەباندن و ناساندنی ژبان و ماناگانی دەبی ناخسجی سەرەکی و پیرۆزی ھەموومان بێ. بەو مانایە ئەگەر ھوشیاری کلیلی بوونەو ھەموو گری کۆیرەیکێ ژبانی کۆمەلگە بێ، ئەو درێژترین کەپوانین بەھەنگاویک دەستپێدەکات. بۆ یەکتەر نووسین و یەکتەر خۆیندەووە ئە بۆ سیاسەت بەلکو بۆ یەکتەر ناسین و لەیەک نزیکبوونەو، ئەو ئەندازەیک کەپوانین لەھەوایەکی ھاو بەش ھەناسە بکیشین، بێگومان رەمزی خۆ ئەویست و یەکتەر قیان دەبی.

ئەو نووسینانە ی مرۆف بۆ خۆی دەنووسی کۆمەلێک خەلک ناخویندەو بەدر شیرۆکی بەلێ ناخویندەو! بۆ دەبی دلگێر بێن. ناخر کە نووسینک بۆ خۆت دەنووسی و بەشیوویەیک دەنووسی کە ماف و خەمی کەسی بەسەرەو نییە و خۆت خاوەنی نووسینەکانی پەبووندی بەراو بچوون و تیفکرینەکانی خۆتەو ھەب، بۆ دەبی چاوەروان بێن کەسانیک بچوینتەو! ئێمە لەنووسینەکانماندا رەجاوی کام خال دەکەین. نایا بەو ئەندازەییە خواستەکانمان، خەمەکانمان، گانزەکانمان و دەردە کۆمەلایەتیەکانی خۆمان لەناو نووسینەکانمان دادەرژین بەھەمان ئەندازەش زەمینە بۆ خواست و رەنج و ئیش و گانزەکانی خۆینەر دەھێلنەو! نایا خۆینەر مەینەتیەکانی خۆی لەناو نووسینەکانمان دەناسیتەو. با بەشیوویەکی دیکە مەبەستەکان بێژ. نایا ئێمە خۆمان ساخ کردووتەو! پێش ئەوێ بەشیک لەزەمان، بەشیک لەتەمەن و کەمێک لەسۆمای چاوی خۆینەر داگیر بکەین. خۆمان بەخۆینەر ناساندووە؟! خۆمان شیکردووتەو! بەراستی ئێمە لەکام بەرەین، لەچ سەنگەرکین. دەمانەوی بەو نووسینەمان (قۆلۆی) دەنگی کێ بەرژتەر کەین؟ زەمانەندی کێ سازتر کەین؟ ئێمەش کە دەنووسین ئەوان کین کە دەخوینتەو! لەباروونیکێ دەھا تەماویدا، بەو دەستەواژەو میژووە کچ و کالەیی یەکتەر ناسیندا، رەنگە خۆینەر بلێ و با شترە چاوە لەنھێنەکانی خەلک نەکەین، بیرە تاییەتەکانی خەلک ئەخوینتەو. ئێمە تا وانەیک بەکەلک لەخەلک فیر نەبین، ناتوانین پەندیکێ

